

PESCĂRIȚA-MARE — *Hydroprogne caspia* (Pall.)

ÎN DELTA DUNĂRII, DOBROGEA MARITIMĂ ȘI INTENSIFICAREA MIGRAȚIILOR TRANSCONTINENTALE

(III. 1872 — III. 1972)

(*Aves, Sternidae*)

J. B. KISS ȘI M. M. MĂȚIEȘ

Urmărind să se poată cunoaște și interpreta corect caracterul staționării și al migrării pescăriței-mari prin Delta Dunării și prin Dobrogea maritimă, în prima parte, vom înfățișa câteva date cu caracter general referitoare la această specie transpaleartică.

După DEMENTIEV și colab. (1951) pescărița-mare cuibărește — discontinuu — pe cele 5 continente (America, Europa, Asia, Africa și Australia), atât în zonele reci (până la 64°N pe țărmurile M. Baltice), cât și în cele calde (între 5°—30° N în Africa). Populațiile clocitoare din regiunile reci preferă țărmurile marine, fluviale etc., situate la altitudini joase, cele din Africa pot fi întâlnite chiar și la altitudini mai înalte, până la 1000 m. Pentru iernare, pescărița-mare întreprinde migrații largi, de obicei spre regiunile mai calde (vezi Harta 1). Potrivit cu relatările lui NIETHAMER, 1942 (citată după DEMENTIEV și colab., 1951) pot exista la această specie și migrații transoceanice, care fac posibilă și o eventuală legătură a populațiilor americane și europene (o pescăriță-mare inelată în America de Nord, în anul 1927, a fost recuperată în Anglia, după 12 ani). Dacă raportăm aceste relatări (după DEMENTIEV și colab., 1951) numai la situația din Europa, ne putem explica, parțial, atât posibilitatea realizării cuibăritului (discontinuu) în unele zone ale M. Baltice, M. Mediterane și M. Negre (M. Azov, Complexul Razelm etc.), cât și aceea a existenței migrațiilor transcontinentale.

În legătură cu nucleul de cuibărire din zona baltică — singurul existent în jumătatea de nord a Europei — de-a lungul ultimelor decenii au fost realizate inelări masive și ample cercetări științifice. SCHÜZ (după MAYAUD, 1956) apreciază efectivul clocitor baltic, pentru anul 1940, doar la 1200—1500 de perechi. În literatura de după anul 1953, se marchează o creștere a numărului de exemplare clocitoare în această zonă (PAAVOLAINEN, 1957). BERETZK-KEVE (1971) concluzionează faptul că extinderea spre răsărit a ariei de nidificare din regiunea M. Baltice, combinată și cu o creștere a efectivului existent acolo, constituie factori care au putut favoriza accentuarea migrațiilor transcontinentale peste partea centrală a Europei, peste Dobrogea etc.; aceasta fără diminuarea pasagiilor din lungul coastelor apusene ale Europei.

Cu privire la totalul identificărilor pentru Polonia — 423 de cazuri, înregistrate în intervalul 1800—1966 — relevăm faptul că pînă în anul 1930 a fost realizat doar un procent infim, de 5,4% ; pînă în anul 1950, procentul total al identificărilor a crescut puțin, pînă la 8,04%. Pentru perioada de după anul 1950 survine o surprinzătoare sporire a semnalărilor, pescărița-mare ajunge să treacă, regulat, și peste jumătatea de sud a Poloniei (DOBROWOLSKI, 1970). După JÓZEFIK (1969) zonele din Polonia continentală pe unde se scurge pasajul de toamnă, din direcția M. Baltice, sînt : fluviul Vistula, riul San etc. ; o parte a acestor păsări intră în Cimpia Panonică, cealaltă migrează pe direcția Nistrului, pentru ocolirea răsăriteană a Carpaților și pentru traversarea țărmurilor de apus ale M. Negre (Delta Dunării, Dobrogea maritimă etc.).

Migrațiile pescăriței-mari prin Cimpia Panonică — teritoriu înconjurat de unele masive muntoase ale părții de sud a Europei centrale — au fost studiate, mai recent, de către BERETZK-KEVE (1971). Potrivit cu acești autori, primul exemplar identificat în Ungaria datează din anul 1804, al doilea abea din 1889, iar al treilea din 1933. După anul 1933 crește numărul semnalărilor și pentru Ungaria, unde pescărița-mare devine, treptat, o specie observabilă în fiecare sezon de migrație. Înregistrările au fost efectuate, de obicei, la cele mai importante bazine cyprinicole : Fehértó (lîngă Szeged), lacul Balaton etc. Păsările inelate și recuperate demonstrează că principala sursă a exemplarelor de tranzit prin R.P. Ungaria o constituie populația baltică (din Suedia și din Finlanda) ; de asemenea, după recuperarea unui singur exemplar marcat, țărmurile de nord ale M. Negre (U.R.S.S.). Prin aplicarea mai intensă a metodei inelării, va putea fi remarcată o mai strînsă legătură între exemplarele de tranzit ale Ungariei și populația dobrogeană (BERETZK-KEVE, 1971).

Ivirea pescăriței-mari în R. P. Bulgaria a fost considerată, totdeauna, ca ceva deosebit. DONCEV-PROSTOV-GEORGIEV (1961) menționează prima apariție, la heleșteele de la Pazardzik, abia la 4.X. 1960. După această dată au fost realizate și alte observații, însă, păsări

marcate au fost recuperate cu totul excepțional (PASPALLEVA, 1962 ; MICEV, 1962 etc.).

Populația clocitoare de pe țărmurile Mării de Azov și de pe cele ale M. Negre a fost apreciată, în deceniul trecut, la nu mai mult de 1500 de perechi (SHEVAREVA, 1962).

* * *

Aducerea în discuție a situației pescăriței-mari pentru zona bal-tică, precum și pentru unele state din vecinătatea țării noastre, ne oferă posibilitatea unei mai bune înțelegeri a modificărilor pe care le-a suferit, de-a lungul timpului, populația clocitoare și efectivele de tranzit ale Deltei Dunării, Dobrogei maritime etc.

Primele indicații pentru țara noastră, în legătură cu nidificarea citorva mii de pescărițe-mari în Complexul Razelm, le datorăm fra-ților SINTENIS (1877); aceștia au lucrat în țară în perioada III.1872-X.1875. Pînă la începutul secolului XX acest unic nucleu de cuibărire cunoscut din România s-a restrîns, apreciabil, încît după relatările lui DOMBROWSKI (1912) au mai rămas să nidifice în această zonă doar cîteva sute de pescărițe-mari. De-a lungul următoarelor dece-nii, populația clocitoare din Complexul Razelm s-a împuținat și mai mult. În perioadele de nidificare ale ultimelor douăzeci de ani au mai putut fi observate, prin preajma citorva zone lagunare din Do-brogea, numai grupuri mici de pescărițe-mari (PAPADOPOL, 1966 ; VASILIU, 1968 ; MĂTIEȘ-KISS, 1971 etc.); publicarea de documente care să ateste și realizarea nidificării, pentru perioada 1950—1971, nu a fost realizată.

Recuperarea unei pescărițe-mari marcate de proveniență suede-ză, în localitatea Călărași-Cacomeanca (Bălțile-Dunării), la data de 30.V.1953 (PAPADOPOL, 1967), reprezintă prima semnalare din „in-teriorul țării“ a speciei și, totodată, prima mențiune sigură despre existența migrațiilor transcontinentale. La 30.VIII., 18—19.IX.1955, pescărița-mare a fost identificată în sudul Transilvaniei (SPIESS, 1956, 1957), pentru întîia dată și în zona influențată de prezența Carpaților României. Numeroasele relatări care au urmat, pentru perioada 1957-1971 (DORNBUSCH—GÜNTHER, 1965 ; TALPEANU, 1965 ; PAPA-DOPOL, 1967 ; IMPE, 1970 ; MĂTIEȘ, 1971 etc.), atestă faptul că și peste țara noastră (Delta Dunării, Dobrogea maritimă etc.) s-au accen-tuat, treptat, pasagiile transcontinentale, mai ales pe direcția M. Bal-tice; acest lucru se poate concluziona și pe baza colectării mai multor exemplare inelate, de proveniență finlandeză, suedeză și rusească (KISS-MĂTIEȘ, 1971 ; MĂTIEȘ-KISS, 1971 etc.).

În lucrarea de față va fi înfățișată prima sinteză a semnalărilor pescăriței-mari pentru țara noastră (Delta Dunării, Dobrogea mariti-mă etc.), de la primele cercetări efectuate, din III.1872, ale fraților SINTENIS (1877) și pînă la I.III.1972 (ultima identificare, din X.1971, a fost înregistrată de către M. Bichiceanu). Pe lîngă problema nidifi-cării pescăriței-mari în zonele lagunare din Dobrogea, vor fi tratate și unele aspecte de migrație, acțiunea antropică asupra speciei, nece-

sitatea declarării ei ca monument al naturii etc. Chiar dacă tratarea situației pescăriței-mari numai pentru Delta Dunării și pentru Dobrogea maritimă are un caracter unitar — zonele respective fiind singurele locuri din România preferate de către specie — sîntem obligați să prezentăm, concomitent, și semnalările accidentale pentru „interiorul țării”. Numai procedînd astfel vom putea materializa legătura dintre populația baltică și populația M. Negre, legătură ce se realizează prin parcurgerea de către păsări a unor largi spații transcontinentale (cîmpii, munți etc.).

Prezentul studiu considerăm că este deosebit de util și de actual, pentru faptul că intensificarea pasagiilor transcontinentale ale pescăriței-mari prin Europa centrală, respectiv prin România, s-a realizat și ca urmare a extinderii relativ recente a suprafețelor de apă liberă (heleștee cyprinicole, bazine de irigație, lacuri de acumulare etc.). Creșterea efectivelor migratoare de pescărița-mare din țara noastră va trebui să fie cît mai curînd cunoscută, spre a se putea evita nedoritele combateri pe linie piscicolă : aceasta, mai ales datorită faptului că în multe state ale Europei (Finlanda, Suedia, U.R.S.S., R.P. Polonă, R.P. Ungară, Elveția, Franța etc.) specia este ocrotită, este marcată intens și este cercetată cu mari cheltuieli materiale.

MATERIALUL ȘI METODA DE LUCRU

Lucrarea de față se bazează pe materialul informativ, referitor la prezența pescăriței-mari în țara noastră, ce a fost acumulat de-a lungul a trei perioade : a) 1872—1884 (?) ; b) 1896—1910 ; c) (?) 1950—1972.

a) Perioada 1872—1884 (?)

Trei autori (frații SINTENIS, 1877 ; ALLEON, 1886) remarcă nidifierea în Complexul Razelm (județele Tulcea și Constanța) a unui număr de cîteva mii de pescărițe-mari ; metoda de lucru — observația directă, colectarea cu arma (?) etc.

b) Perioada 1896—1910

DOMBROWSKI (1912), referindu-se la aceeași zonă de nidificare, menționează viețuirea în România doar a cîtorva sute de pescărițe-mari și scrie despre colectarea a 57 (?) de ouă, de păsări etc. ; procedeele utilizate : observația directă, recoltarea cu arma, organizarea unei rețele de colectori și de observatori pentru România transcarpatică.

În legătură cu situația din Transilvania — unde a activat o altă rețea de ornitologi, de observatori etc. — menționăm faptul că lipsesc scrierile cu privire la pescărița-mare (*Aquila*, 1897-1911).

21 de autori, de ornitologi etc. au realizat 91 de identificări în legătură cu pescărița-mare și au semnalat, cu ocazia respectivă, prezența în țară a unui număr de 718 (± 100) de exemplare diferite; locurile de identificare — în număr de 45 — sint cuprinse în 12 județe. Totalul păsărilor combătute (despre care avem cunoștință) însumează cifra de 200 (± 50 ?); cele colectate — 22; păsările inelate în străinătate și observate în țară — 32 (dintre acestea, 25 de cazuri au fost recuperate cu arma, 5 au fost observate cu ajutorul binoculului, iar 2 au fost fotografiate, Foto 1).

Cele 91 de identificări referitoare la prezența în țară a pescăriței-mari au fost obținute: în proporție de 33% de către autorii ornitologi din țară (PAPADOPOL — 9%; KISS — 6% TÂLPEANU — 4% etc.), în proporție de 10% de către autorii din străinătate (DORNBUSCH și colab. — 5%; IMPE — 5%), în proporție de 7% de către colaboratorii ornitologi din țară. M. Bichiceanu — 1% etc.) și în proporție de 50% de către autorii prezentei lucrări (J. B. Kiss 37%; M. Mătieș — 13%).

După loc, cele mai multe identificări ale speciei au fost realizate pe insula Sahalin (24%), în zona cetății Istria (7%), la Mila 23 (6%) etc. După județe, repartizarea celor 91 de identificări are următoarea distribuție:

Tulcea	60,9 %	Mureș	2,2 %
Constanța	19,3 %	București	1,1 %
Ialomița	4,4 %	Dîmbovită	1,1 %
Sibiu	3,3 %	Galăț	1,1 %
Brăila	2,2 %	Maramureș	1,1 %
Dolj	2,2 %	Vaslui	1,1 %

Metoda de lucru a îmbrăcat aspecte multiple: organizarea de cercetări științifice complexe, la anumite intervale de timp dinainte stabilite și în locuri precis delimitate (J. B. Kiss; M. M. Mătieș: PAPADOPOL, 1965, 1966, 1967 etc.); recuperarea de păsări marcate, sau a inelelor acestora, și efectuarea corespondenței științifice cu stațiunile din străinătate care au efectuat inelările respective; urmărirea combaterii speciei la unele puncte piscicole (J. B. Kiss; M. M. Mătieș etc.); observarea vizuală, mai ales prin binoclu; stabilirea de relații științifice cu ornitologii din țară sau cu cei din străinătate etc.; fotografierea documentară; colectarea păsărilor etc.

IDENTIFICAREA SPECIEI

Materialul informativ în legătură cu prezența pescăriței-mari în Delta Dunării, în Dobrogea maritimă și în „interiorul țării” — centralizat pentru intervalul III.1872 — III.1972 — va face obiectul rezumării de mai jos (Tabelul 1):

Din analiza datelor prezentate, în legătură cu primele două perioade (1872—1884 ? și 1896—1910) reținem faptul că toate identificările speciei au fost realizate doar pentru o singură zonă : Complexul Razelm. Autorii care au publicat aceste prime mențiuni (frații SINTENIS, 1877 ; ALLEON, 1886 ; DOMBROWSKI, 1912) nu au clarificat situația generală a speciei pentru întreg teritoriul României. De asemenea, ne-au rămas necunoscute și alte aspecte : localizarea în timp a desfășurării migrațiilor prin Dobrogea ; cauzele care au generat restrângerea îngrijorătoare, spre sfârșitul secolului al 19-lea, a coloniilor din zonele lagunare menționate etc.

Astfel de date puțin semnificative, în legătură cu nidificarea și cu migrarea pescăriței-mari prin partea de răsărit a Dobrogei, au fost publicate și pentru intervalul următor : 1910—1950 (LINȚIA, 1955 etc.).

În schimb, un bogat material științific s-a acumulat pentru ultima perioadă (1950—1972), ca urmare a activității unui număr de 21 de autori, de ornitologi etc. ; pe baza acestui material va fi analizată situația generală a speciei pentru Delta Dunării, pentru Dobrogea maritimă și, izolat, pentru „interiorul țării“. Analiza respectivă — datorită existenței unor caracteristici zoogeografice și fenologice specifice pentru pescărița-mare — va fi raportată doar pentru următoarele două teritorii : a) Delta Dunării și Dobrogea maritimă (Tabelul 1, coloana 3) ; b) Bălțile Dunării, Cîmpia Română, Podișul Moldovei, Transilvania etc. (referiri accidentale ; Tab. 1, col. 4.).

a) Delta Dunării și Dobrogea maritimă
(1950—1972)

Cu referire la acest teritoriu, influențat de prezența M. Negre, au fost realizate un număr de 72 de identificări pentru pescărița-mare ; repartizarea lunară a acestora este redată în cele ce urmează ;

Luna :	III	V	VI	VII	VIII	IX	X	
1950	—	?	?	2	?	?	1	—
1954	—	1	—	—	—	—	—	—
1959	—	—	—	—	1	—	—	—
1960	—	—	—	—	—	1	2	—
1961	—	—	—	—	1	2	—	—
1963	—	—	1	—	1	—	—	—
1964	—	—	—	2	—	—	—	—
1965	—	—	—	—	—	—	4	4
1966	—	—	—	—	—	—	3	—
1967	1	—	—	—	—	—	1	?
1968	1	—	—	4	2	3	2	4
1969	—	2	—	1	—	4	5	—
1970	1	1	—	—	1	2	1	2
1971	1	1	1	1	1	?	1	1

Numărul total al exemplarelor de pescăriță-mare observate — cu ocazia realizării celor 72 de identificări ale speciei — însumează cifra de 692 (± 100); astfel, este realizat un procent de 96,4% față de totalul exemplarelor găsite pentru întreg teritoriul României (718 ± 100). Repartizarea lunară a totalului de păsări observate este tratată în tabelul de mai jos :

Lună	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X
Nr. de exemplare (valoare medie)	26	153	2	27	61	234	153	36
% față de cifra globală	3,8	22,1	0,3	3,8	8,9	33,8	22,1	5,2

Dacă repartizăm numărul total de pescărițe-mari observate (692 ± 100) la intervalele semidecadale, corespunzătoare, obținem următoarea centralizare :

Intervalul semidecadal	Nr. de exemplare (valoare medie)	% față de cifra globală
1951—1955	4	0,6
1956—1960	7	1,0
1961—1965	61	8,8
1966—1970	500	72,3
1971—	120	17,3

În ceea ce privește numărul de exemplare al fiecărui stol de zbor observat, noi am reușit să centralizăm date exacte doar pentru 391 de pescărițe-mari. Situația acestor identificări, pe luni, este redată mai jos :

Bucată Lună :	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X
1	6	6	2	20	19	5	21	8
2	2	6	—	1	1	10	12	2
3	—	—	—	—	—	3	—	1
4	—	—	—	1	—	5	1	1
5	—	—	—	—	—	—	6	—
8	—	1	—	—	—	—	—	—
9	—	—	—	—	—	—	1	—
10	—	1	—	—	—	—	—	—
12	—	3	—	—	—	—	—	—
16	—	—	—	—	—	—	—	—
30	—	1	—	—	—	—	—	—
51 (?)	—	1	—	—	—	—	—	—

b) Bălțile Dunării, Cîmpia Română, Podișul Moldovei,
Transilvania etc. („interiorul țării”)
(1950—1972)

În ceea ce privește migrația pescăriței-mari prin această mare parte a României, denumită pentru prima dată de către DOMBROWSKI (1912) și „interiorul țării”, au fost realizate doar 19 identificări ale speciei; iată repartizarea lunară a acestora :

Luna :	IV	V	VI	VIII	IX
1953	—	1	—	—	—
1954	1	—	—	—	—
1955	—	—	—	1	2
1957	—	—	—	—	1
1960	—	1	1	—	1
1962	—	—	1	—	—
1963	—	—	1	—	2
1964	—	—	—	—	1
1966	—	—	—	—	1
1967	—	—	1	—	—
1968	—	—	1	—	—
1969	1	—	—	—	—
1970	—	—	1	—	—

Numărul exemplarelor de pescăriță-mare care au fost observate în „interiorul țării” este de 26. Astfel, s-a însumat doar un procent de 3,6% față de totalul exemplarelor identificate pentru întreaga țară. Repartizarea lunară a acestor observații este redată în cele ce urmează :

Lună :	IV	V	VI	VIII	IX
Nr. de exemplare :	2	2	6	2	14
„ față de cifra globală :	7,7	7,7	23,1	7,7	53,8

Dacă repartizăm totalul celor 26 de pescărițe-mari observate, la intervalele semidecadale ale ultimelor 2 decenii, obținem centralizarea de mai jos :

Intervalul semidecadal	Nr. de exemplare	% față de cifra glob.
1951—1955	11	42,3
1956—1960	4	15,4
1961—1965	4	15,4
1966—1970	7	26,9

În ceea ce privește numărul total al exemplarelor fiecărui stol de zbor observat, după repartizarea lunară, găsim următoarea situație :

Bucată	Lună	IV	V	VI	VII	VIII	IX
1		2	2	4	—	—	3
2		—	—	1	—	—	2
3		—	—	—	—	—	1
4		—	—	—	—	—	1

REGĂSIRILE DE EXEMPLARE MARCATE

Cele 718 (± 100) pescărițe-mari identificate în întreaga țară, între anii 1950—1972, au fost cercetate (cu ajutorul binoculului, prin practicarea fotografierii documentare, a colectării cu arma etc.) și în privința absenței sau prezenței inelelor de marcare. Astfel, a fost stabilit faptul că cifra păsărilor inelate este de 32 (Tabelul 1) ; deci, la un procent de cel puțin 4,5 % din păsările cercetate au fost aflate inele. Cazurile recuperate cu arma, în număr de 25, au fost marcate cu un număr de 26*) de inele seriale ; situația ce urmează va preciza condițiile în care au fost inelate și recuperate aceste 25 de exemplare :

Seria inelului	Locul inelării Locul regăsirii	Coordonate	Data
Stockholm	ins. Hättan, Suedia		17.VI.1945
—	+ Călărași, jud. Ialomița	44°10'N.27°20'E	30.V.1953
Helsinki	Finlanda	—	—
C 47965	+ Sibiu, jud. Sibiu	45°48'N.24°08'E	18.IX.1955
Helsinki	Gadorna, Finlanda	—	21.VI.1953
—	+ Galați, jud. Galați	45°27'N.28°03'E	4.IX.1957
Stockholm	Suedia	—	—
—	+ depr. Maramureș, jud. Mar.	47°53'N.23°53'E	23.VI.1960
Helsinki	Tunman, Kirkkonummi, Finl.	59°59'N.24°35'E	18.VI.1960
C 94136	+ b. Lățimeș, jud. Brăila	45°12'N.28°07'E	18.IX.1960
Helsinki	Krunnit, li (Oulu), Fi!	65°22'N.24°50'E	18.VI.1960
—	+ Constanța, jud. Const.	44°12'N.28°40'E	18.IX.1960
Stockholm	Suedia	—	—
8013984	+ iaz. Minjești, jud. Vaslui	46°37'N.27°45'E	3.IX.1963
Stockholm	ins. Algsbadorna, Sued.	—	18.VI.1964
—	+ Ostrov — Oltina, jud. Const.	44°02'N.27°37'E	13.IX.1964
Stockholm	Suedia	—	—
7013402	+ Nucet, jud. Dimbovița	44°47'N.25°32'E	6.IX.1966

*) O pescăriță mare a fost dublu inelată

Seria inelului	Locul inelării Locul regăsirii	Coordonate	Data
Moskwa E 652318	i. Lebedelor, R.S.S. Ucrn. + i. Sahalin, jud. Tulcea	45°51'N.33°29'E 44°50'N.29°36'E	8.VI.1963 11.VIII.1968
Helsinki H 100370	Hanngrund, Inkoo, Fil. + br. Sf. Gheorghe, j. Tulcea	59°55'N.24°02'E 45° ?'N.29° ?'E	4.VII.1968 6.X.1968
Helsinki H 45800	Salgrund, Kirkkonumi, Fil. + Calica, jud. Tulcea	59°59'N.24°33'E 45°00'N.28°50'E	11.VII.1964 25.VIII.1971
Helsinki H 39492	Törö, Ii (Oulu), Fil. + Calica, jud. Tulcea	65°22'N.24°50'E 45°00'N.28°50'E	4.VII.1961 15—25.VIII.1970
Helsinki H 45873	Tunman, Kirkkonumi, Fil. + Calica, jud. Tulcea	59°59'N.24°35'E 45°00'N.28°50'E	27.VI.1962 15—25.VIII.1970
Stockholm 7024961	Fjärdkläppen, Karls. Sued. —	56°40'N.15°40'E —	9.VI.1963 —
Moskwa D 732013	Papirahu, R.S.S. Estonă + Calica, jud. Tulcea	58°40'N.23°25'E 45°00'N.28°50'E	23.05.1970 15—25.VIII.1970
Helsinki H 46442	Grisselbäderna, Kirkk., Fil. + Calica, jud. Tulcea	59°58'N.24°34'E 45°00'N.28°50'E	20.VI.1964 15—25.VIII.1970
Helsinki H 105681	Hylkkari, Pyhämaa, Fil. + Calica, jud. Tulcea	60°57'N.21°10'E 45°00'N.28°50'E	21.VI.1968 15—25.VIII.1970
Helsinki C 226673	Medarklubb, Brändö, Fil. + Calica, jud. Tulcea	60°06'N.20°57'E 45°00'N.28°50'E	25.VI.1968 15—25.VIII.1970
Helsinki C 226767	Gadden, Brändö, Fil. + Calica, jud. Tulcea	60°40'N.20°56'E 45°00'N.28°50'E	25.VI.1968 15—25.VIII.1970
Helsinki H 53776	Hylkkari, Pyhämaa, Fil. + Calica, jud. Tulcea	60°57'N.21°10'E 45°00'N.28°50'E	25.VI.1968 15—25.VIII.1970
Helsinki HT 001073	Hanngrund, Inkoo, Fil., + Calica, jud. Tulcea	59°55'N.24°02'E 45°00'N.28°50'E	25.VI.1968 15—25.VIII.1970
Helsinki H 80130	Krunnit, Ii (Oulu), Fil. + Calica, jud. Tulcea	65°22'N.24°50'E 45°00'N.28°50'E	3.VII.1969 15—25.VIII.1970
Helsinki C 221303	Jähi, Vehkalahti, Fil. + Calica, jud. Tulcea	60°33'N.27°15'E 45°00'N.28°50'E	4.VII.1969 15—25.VIII.1970
Helsinki H 80302	Isokivaletto, Ii (Oulu), Fil. + Calica, jud. Tulcea	65°22'N.24°50'E 45°00'N.28°50'E	16.VII.1970 15—25.VIII.1970
Stockholm 7048166	Gunnarstennarna, Sued. + Calica, jud. Tulcea	58°06'N.18°02'E 45°00'N.28°50'E	23.VI.1970 15—25.VIII.1970

Potrivit cu relațiile lui BERETZK-KEVE (1971), pescărițele-mari nidifică, de cele mai multe ori, în aceeași regiune în care ele au eclozat. Pe baza datelor prezentate anterior, menționăm o excepție : exemplarul marcat cu două inele seriale (Stockholm 7024961 ; Moskwa D 732013) ne demonstrează faptul că zona de nidificare aleasă, după mai mulți ani, poate fi schimbată. Astfel, pescărița-mare respectivă, aflată în cel de-al 9-lea an de viață, a fost identificată, în perioada de depunere a pontei, într-un alt teritoriu de nidificare, situat la 500 de km spre NEE față de vechiul său loc de eclozare.

Totalul celor 25 de inele seriale recuperate, ne indică și regiunile de clocit ale pescărițelor-mari care trec prin România. Dintre aceste inele, un număr de 25 (96,1%) au fost aplicate în zona M. Baltice, la cuiburi, potrivit cu următoarea repartizare : Finlanda, 17 (65,4%) ; Suedia, 7 (26,9%) ; U.R.S.S. (R.S.S. Estonă), 1 (3,8%). Cel de-al 26-lea inel (3,9%), de origină rusească, a fost aplicat în zona M. Negre, spre NE de Crimeea.

Remarcăm faptul că în „interiorul țării“ au fost recuperate un număr de 8 inele ; adică, față de totalul celor 26 de pescărițe-mari identificate în această mare parte a țării, un procent de 32% îl reprezintă păsările marcate. Cifra aceasta — oarecum exagerată — considerăm că se poate datora, pe de-o parte, relativei ușurințe de înregistrare a păsărilor inelate și împușcate, iar pe de altă parte, lipsei unui control ornitologic, corespunzător, asupra practicării uciderii pescăriței-mari de către paznicii piscicoli înarmați, de către unii vânători etc. În ceea ce privește Delta Dunării și Dobrogea maritimă — unde au fost identificate celelalte 692 (± 100) de pescărițe-mari — precizăm faptul că totalul păsărilor marcate și recuperate este numai de 17 (2,5%).

Recuperarea celor 25 de pescărițe-mari inelate, ce se aflau în migratie prin întreaga țară, are următoarea repartizare lunară :

Lună :	V	VI	VIII	IX	X
Exemplare	1	1	15	7	1
% față de cifra globală	4	4	60	28	4

În intervalul 30.V.—23.VI (perioadă de nidificare) au fost recuperate un număr de 2 exemplare marcate (8%) ; între 11.VIII—6.X (perioadă de migrație postnuptială) — celelalte 23 (92%).

Pentru un număr de 21 de pescărițe-mari marcate — cu date complete de inelare și de recuperare — noi am avut posibilitatea să calculăm vârsta exactă ; iată repartizarea exemplarelor, după ultimul lor an de viață :

Anul de viață	Exemplare	% față de cifra globală
1	6	28,6
2	2	9,5
3	5	23,8
5	1	4,8
6	2	9,5
7	1	4,8
8	1	4,7
9	2	9,5
10	1	4,8

Cronologic, va fi tratată problema staționării pescăriței-mari în țară, de-a lungul celor două perioade de migrație (prenupțială și postnupțială), cit și pentru sezonul de nidificare.

În legătură cu anii 1872—1884 ? și 1896—1910, chiar dacă s-au publicat referiri asupra nidificării citorva mii de pescărițe-mari în zonele lagunare Razelm-Sinoe, remarcăm că au rămas necunoscute atit sosirile din primăvară, cit și plecările din toamnă (DOMBROWSKI, 1912). De asemenea, singura mențiune publicată, pentru acei ani, în legătură cu momentul depunerii celei mai timpurii ponte (1.VI.1901, Sinoe) pare mult prea laconică, chiar întârziată (DOMBROWSKI, 1912 ; DEMENTIEV și colab., 1951).

Cu referire la ultimul interval, 1950—1972, redăm următoarele două situații, mai detaliate, asupra sosirilor și plecărilor acestei specii :

a) Delta Dunării și Dobrogea maritimă

Identificări :	prenupțiale :	nupțiale :	postnupțiale ;
1950	—	—	—28.IX
1954	8.IV —	—	—
1959	—	—11.VII	—
1960	—	—	27.VIII —18.IX
1961	—	—19.VII	19.VIII —
1963	—	V—21.VII	—
1964	—	—23.VI	—
1965	—	—	—15.X
1966	—	—	—27.IX
1967	25.III —	—	— 2.X
1968	25.III —	4.VI—10.VII	9.VIII — 6.X
1969	4.IV —	—29.VI	13.VIII —28.IX
1970	28.III — 22.IV	—	29.VII —27.X
1971	30.III — 12.IV	29.V. —29.VI	28.VII — X

Potrivit cu aceste date, pescărița-mare sosește în Dobrogea încă de la sfîrșitul luni martie, cel mai devreme la 25.III (1967, 1968) ; ultimele exemplare pot fi văzute pină în luna octombrie, cel mai tîrziu pină la 27.X (1970).

Nidificarea pescăriței-mari prin zonele lagunare dobrogene, în situația actuală, pare a fi total compromisă ; pentru ultimele două de-

cenii nu există nici un fel de indicații asupra realizării cuibăritului (depuneri de ponte, creșteri de pui etc.). În plus, pentru perioada de depunere a ponteii (luna mai) există doar două observații laconice. Sporirea semnalărilor pentru lunile VI—VII la 88 de exemplare poate fi explicată, în absența nidificării pentru Dobrogea, doar prin admiterea zborului unor păsări „estivante“, originare din regiunea M. Baltice, M. Azov etc. BERETZ-KEVE (1971) arată că și în R.P. Ungară se produce acest fenomen și că exemplarele observate acolo, în perioada de nidificare, de cele mai multe ori reprezintă păsări din regiunea baltică care și-au pierdut accidental pontă, în anul respectiv.

b) „Interiorul țării“

Identificări : prenuptiale ;		nuptiale ;	postnuptiale
1953	—	30.V—	—
1954	8.IV —	—	—
1955	—	—	30.VIII—19.IX
1957	—	—	4.IX—
1960	—	22.V—23.VI	—18.IX
1962	—	—25.VI	—
1963	—	—28.VI	3.IX—27.IX
1964	—	—	13.IX—
1966	—	—	6.IX—
1967	—	—VI	—
1968	—	—19.VI	—
1969	— 23.IV	—	—
1970	—	—16.VI	—

Pe baza acestor date, putem afirma că pescărița-mare sosește în „interiorul țării“ cel mai devreme la 8.IV (1954) ; în toamnă, ultima identificare este în 27.IX (1963). Nu există o separație, evidentă, între semnalările din primăvară și cele din toamnă. Sursa păsărilor „estivante neclocitoare“, identificate în lunile V—VI (30,8% față de totalul exemplarelor văzute în „interiorul țării“), o constituie nucleul de nidificare baltic ; în acest sens, au fost recuperate și două exemplare marcate (suedeze), la 30.V.1953 (Călărași-Ialomîța) și la 23.VI.1960 (Maramureș).

INTENSIFICAREA MIGRAȚIILOR TRANSCONTINENTALE

Migrații ale pescăriței-mari peste zona centrală a Europei s-au produs și în secolul trecut, ca dovadă putînd servi, de exemplu, primele două iviri ale speciei în Cîmpia Panonică : 1804 ; 28.IV.1889 (BERETZK-KEVE, 1971).

În decursul ultimelor două decenii aceste pasagii transcontinentale ale pescăriței-mari s-au accentuat, ca urmare a creșterii și a extinderii spre NE a nucleului de cuibărire baltic și, probabil, datorită sporirii zonelor cyprinicele ale Europei (MAYAUD, 1956 ; BERETZK-KEVE, 1971 etc.).

Migrațiile transcontinentale ale acestei specii, pentru jumătatea de sud a Poloniei, au fost studiate de către JÓZEFÍK (1969). În explicațiile date, s-a arătat că lanțul Carpaților este ocolit de către pescărița-mare atât prin răsărit (bazinul Nistrului), cât și prin apus (Cimpina Panonică) ; referitor la modul de realizare al zborurilor transcontinentale (accidental, și pe direcția barierelor carpatice) s-a precizat următoarele : a) pentru efectuarea migrațiilor transcontinentale pescărițele-mari folosesc liniile fluviale, pînă cînd lățimea oglinzii apei ajunge la 60—70 m, apoi păsările părăsesc cursul de apă, dar își mențin direcția principală de zbor, pînă în momentul găsirii unui nou fluviu sau riu ; b) în timpul trecerilor, pescărițele-mari poposesc și se hrănesc în bazinele acvatice întîlnite ; c) între pescărițele-mari adulte și juvenile se menține o legătură permanentă, de familie, în cursul întregii perioade de migrație, ceea ce are ca urmare folosirea de către indivizii tineri a experienței adulților, în teritoriile încă necunoscute.

Pe baza celor expuse poate fi explicată, fără dificultate, intrarea accidentală a pescăriței-mari și în zona Carpaților României (23.VI.1960, Maramureș), de asemenea, în Cimpia Transilvaniei (19.VI.1968, Zaul de Cimpie ; 23.IV.1969, Iernut).

Chiar dacă cercetările întreprinse în România nu au precizat ivirea pescăriței-mari și în vestul țării (Crișana, Banat), se poate afirma, cu certitudine, că lanțul Carpaților este ocolit fie prin estul României (Podișul Moldovei), fie prin vestul ei (Cimpia Crișurilor etc.) ; accidental, este utilizat și drumul Carpatic, care obligă păsările la o dublă traversare a zonelor muntoase : prin nordul (sau prin vestul) Transilvaniei și prin trecătorile Carpaților Sudici (vezi și MUNTEANU, 1969). Cea mai mare concentrare a exemplarelor de tranzit prin România se realizează, însă, în Delta Dunării și în Dobrogea maritimă, unde a fost identificat, mai recent, chiar și un stol (parțial dispersat) format din 51 de pescărițe-mari (5.IV.1969, insula Sahalin).

Pentru a releva creșterea pasagiilor transcontinentale ale pescăriței-mari și prin țara noastră, mai ales spre sfîrșitul intervalului 1950—1972, reamintim faptul că în ultima semidecadă (1966—1970) au fost indentificate, numai în Delta Dunării și Dobrogea maritimă, aproximativ 500 de pescărițe-mari (72,3 % față de totalul exemplarelor identificate pentru toate decadele), aproape toate fiind migratoare. Caracterul „exploziv“ al intensificării pasagiilor transcontinentale prin România, pentru această ultimă semidecadă, poate fi evidențiat și prin discutarea cazului petrecut la p. piscicol Calica, între 15—25.VIII.1970, cînd au fost combătute cele 200 (± 50) de pescărițe-mari, dintre care 13 au fost inelate în zona baltică.

ACȚIUNEA ANTROPICĂ ASUPRA SPECIEI ȘI NECESITATEA OCROTIRII EI

Pentru a putea arăta faptul că pescărița-mare se acomodează cu mare greutate la diferitele intervenții ale omului, vom menționa câteva caracteristici de comportament ale ei. Astfel, spre deosebire de alte lariforme (*Sterna hirundo*, *Larus ridibundus* etc.), pescărița-mare viețuiește mai mult singură sau în cîrduri mici, migratoare; este o pasăre certăreată, extraordinar de vigilentă și de sălbatică etc.; vinează animale mărunte, crustacee, pești, ouă, diferite resturi sau cadavre de pești (chiar și dintre acelea aruncate de către pescari) — după un întreg ceremonial — cu apariții rapide, cu plonjări sau plutind agale; strigătul ei este adînc și aspru, ca de stîrc („creeie“, „Kaah“) dar scoate și niște ciudate sunete fluierătoare („viriwri“) (DOMBROVSKI, 1912; LINTȚIA, 1955; ROSETTI-BĂLĂNESCU, 1956 etc.).

Cauzele pentru care populația clocitoare din țara noastră a ajuns, astăzi, în pragul destrămării vor putea fi înțelese numai prin reamintirea unor transformări, de ansamblu, petrecute în ultima sută de ani în Delta Dunării și în Dobrogea maritimă.

Prima întrebare mai dificilă, trebuie să fie pusă în legătură cu motivele pentru care, în ultimele două decenii ale secolului trecut, efectivul clocitor din lagunele dobrogene a suferit regresia accentuată cunoscută, de la câteva mii de exemplare (frații SINTENIS, 1877; AL-LEON, 1886) la câteva sute (DOMBROWSCHI, 1912).

În acest sens, precizăm faptul că înainte de anul 1877 teritoriile românești ale Dobrogei, aflate sub dominație otomană, erau mai slab populate de către oameni și erau utilizate mai ales ca bază maritim-fluviatilă (COTOVU, 1928). În ceea ce privește Complexul Razelm, datorită unei slabe exploatări a resurselor naturale din partea omului, a existat atunci posibilitatea unei dezvoltări nestingherite a avifaunei: deci, nucleul dobrogean de nidificare pentru pescărița-mare a avut posibilitatea, pînă către sfîrșitul deceniului al VIII-lea al secolului trecut, să viețuiască în condițiuni optime.

Însă, la scurt timp după proclamarea Independenței (1877) au fost înfăptuite colonizări repetate în toată Dobrogea, fapt ce a avut ca urmare sporirea exploatării resurselor naturale și pentru Complexul Razelm: pe de-o parte, s-a intensificat pășunatul de-a lungul grîndurilor, iar pe de altă parte, s-a extins și s-a dezvoltat pescuitul, fapte ce au provocat o accentuată restrîngere a zonelor de cuibărit pentru *Charadriidae*, *Laridae*, *Sternidae* etc. Numai astfel se poate explica prima regresie, apreciabilă, suferită de către efectivul clocitor al acestei specii**).

De-a lungul deceniilor care au urmat, populația clocitoare rămasă în Dobrogea s-a redus, în așa măsură, încît pentru ultimii două-

**) Pentru interpretarea unor date istorice ținem să-i mulțumim și pe această cale muzeografului principal Gh. Deaconu.

zeci de ani nu s-au mai putut constata dovezi concrete care să ateste nidificarea (depuneri de ponte, creșteri de pui etc.).

Interesantul fenomen petrecut și în România de-a lungul ultimelor două decenii, de intensificare a pasagiilor transcontinentale ale pescăriței-mari, a generat, la scurt timp după apariție, și o acțiune de distrugere a speciei, cu un pronunțat caracter antropic. Astfel, popasurile pescăriței-mari la principalele bazine acvatice (din Delta Dunării, din Dobrogea maritimă și din „interiorul țării”) au dat ocazie unor paznici piscicoli, unor vânători needucați etc., să practice combaterea, respectiv împușcarea „din distracție” a păsărilor respective. Pentru a exemplifica aceste acțiuni, vom reaminti cazul petrecut la punctul piscicol Calica, jud. Tulcea, când la unul dintre cele mai importante zone piscicole ale țării, în decurs doar de 10 zile (15-25.VIII.1970), paznicii au reușit să ucidă un număr de cel puțin 200 (± 50) de pescărițe-mari, între care se aflau și 13 exemplare marcate (în Finlanda, în Suedia și în R.S.S. Estonă).

Este util să arătăm faptul că acțiunea de distrugere a pescăriței-mari, în mai mică măsură, s-a manifestat chiar și în interiorul unor zone ocrotite: Sf. Gheorghe-Palade-Perișor, inclusiv insula Sahalin (delta fluvio-marină); Periteasca-Leahova-Portița (Complexul Razelm); Istria (Dobrogea maritimă) etc. Distrugerea pescăriței-mari în perimetrele ocrotite s-a datorat unor repetate încălcări a legislației privitoare la ocrotirea monumentelor naturii, după cum urmează: s-a intrat în rezervațiile declarate monumente ale naturii cu ovinele și cu bovinele; s-a continuat acțiunea de colectare a ouălor, de exploatare a stufului și de combatere a păsărilor pretinse a fi ihtiofage; s-a practicat vânătoarea și circulația turiștilor; toate, fără nici un fel de autorizații (PUȘCARIU, 1971).

Cu scopul unei creșteri a efectivului de pescăriță-mare (o pasăre deosebit de aspectuoasă, necomestibilă, nedăunătoare, migratoare chiar și prin zona Carpaților etc.) în toată țara, propunem și noi ca specia să fie declarată monument al naturii. În acest sens, considerăm necesară realizarea următoarelor deziderate: a) asigurarea unei protecții depline a celui mai important efectiv din țara noastră, acela ce există pe raza insulei Sahalin — Sf. Gheorghe; aceasta se va putea înfăptui numai prin transformarea insulei într-o adevărată rezervatie ornitologică (prin interzicerea culegerii ouălor, a practicării vânătoarei, a circulației turiștilor, a pășunatului cu ovinele și cu bovinele etc.); b) înlăturarea obiceiului — păstrat încă la unele crescătorii piscicole — de a se combate și lariforme (grup de păsări în care este înglobată și pescărița-mare); c) stăvilirea împușcării de către unii vânători a pescărușilor, din „distracție” (MĂTIEȘ-KISS, 1971).

Atit declararea pescăriței-mari ca monument al naturii, cit și aplicarea dezideratelor preconizate anterior, vor putea cauza o apreciabilă creștere, în întreaga țară, a efectivelor migratoare de pescăriță-mare, cit și reînceperea cuibăritului în lagunele dobrogene, pe insula Sahalin etc. Numai astfel va putea fi păstrat, pentru posteritate, încă un in-

REZUMAT ȘI CONCLUZII

Pe baza materialului informativ centralizat de autori — bibliografic, rezultat în urma cercetărilor științifice proprii, al colaborării cu ornitologii din țară etc. — în legătură cu prezența în România a pescăriței-mari (*Hydroprogne caspia* Pall.), de-a lungul ultimei sute de ani, desprindem următoarele date rezumative :

1) Primele indicații referitoare la nidificarea în țară (în Complexul Razelm) a unui număr de câteva mii de pescărițe-mari au fost menționate pentru anii 1872—1884 (?). La scurt timp după aceasta, în intervalul 1896—1910, au rămas să nidifice în Complexul Razelm doar câteva sute de exemplare.

Acest nucleu de cuibărire din Dobrogea s-a redus, treptat, în deceniile care au urmat ; pentru ultima perioadă — 1950—1972 — nu a mai fost înregistrat nici un document în legătură cu depunerea pontei, creșterea puilor etc. Cele 4 identificări ale speciei înregistrate în perioada de depunere a pontei (luna mai), atât în lagunele Litoralului românesc al M. Negre, cât și în regiunea Bălților Dunării, nu pot demonstra nidificarea în țară a speciei, pentru anii 1950—1972, deoarece una dintre păsări (30.V.1953, Călărași—Ialomița), cu inel suedez, este originară din zona de cuibărire baltică.

2) Începerea, apoi intensificarea migrațiilor transcontinentale ale pescăriței-mari și prin România au fost constatate doar pentru ultimele două decenii, prin identificarea speciei, tot mai frecvent, atât în zonele din apropierea M. Negre (Delta Dunării, Dobrogea maritimă etc.), cât și în cele influențate de prezența lanțului carpatic (Sibiu, Maramureș). În acest sens, specia a fost semnalată de 91 de ori, în 45 de locuri diferite și în 12 județe. Totalul păsărilor observate sau colectate cu această ocazie însumează cifra de 718 ± 100 (692 ± 100 de exemplare pentru Delta Dunării și pentru Dobrogea maritimă ; 26 de exemplare pentru „interiorul țării“). Intensificarea migrațiilor transcontinentale prin Delta Dunării și prin Dobrogea maritimă — unde au fost realizate aproape toate identificările — poate să fie dedusă și din următoarea repartizare, semidecadală, a totalului celor 692 ± 100 de exemplare observate : 1951—1955 : 0,6% ; 1956—1960 : 1,0% ; 1961—1965 : 8,8% ; 1966—1970 : 72,3% ; 1971 : 17,3%.

3) Pentru Delta Dunării și Dobrogea maritimă, pe baza cercetărilor efectuate de-a lungul anilor 1950-1972, s-a constatat prezența pescăriței-mari doar în lunile III—X ; cea mai timpurie dată de sosire este 25.III (1967, 1968) ; cel mai întârziat exemplar din toamnă s-a observat pînă la 27.X(1970). Totalul pescărițelor-mari identificate (692 ± 100) are următoarea repartizare lunară : III : 26 ; IV : 153 ; V : 2 ; VI : 27 ; VII : 61 ; VIII : 234 ; IX : 153 ; X : 36. Exemplarele observate sau

colectate în perioada migrației prenuptiale (III—IV) reprezintă un procent de 25,9% ; cele două exemplare identificate pentru luna mai (0,3%) ne indică prezența speciei și în perioada strictă de depunere a pontei („cuibăritul propriu-zis nu a fost, însă, remarcat) ; sporirea identificărilor pentru lunile VI—VII la 88 de exemplare (12,7%) poate fi explicată, în absența nidificării pentru Dobrogea, doar prin admiterea zborului unor păsări „estivante“, originare din M. Baltică, M. Azov etc. ; totalul identificărilor pentru perioada migrației postnuptiale (VIII—X) însumează 61,1%.

Cu referire la „interiorul țării“, pentru anii 1950—1972, cea mai timpurie observație este 8.IV(1954), cea mai târzie — 27.IX(1963). Repartizarea lunară a celor 26 de exemplare observate este următoarea : IV : 2 ; V : 2 ; VI : 6 ; VIII : 2 ; IX : 14. Nu s-a constatat o separație, evidentă, între semnalările din primăvară și cele din toamnă. Originea păsărilor „estivante neclocitoare“, identificate în lunile V—VI (30,8%), o constituie nucleul de nidificare baltic.

4) În ceea ce privește numărul de exemplare al fiecărui stol de zbor identificat, pentru anii 1950—1972, situația se prezintă astfel : a) *Delta Dunării și Dobrogea maritimă* — 1 exemplar : 87 de cazuri ; 2 exemplare : 34 caz. ; 3 ex. : 4 caz. ; 4 ex. : 8 caz. ; 5 ex. : 6 caz. ; 8 ex. : 1 caz. ; 9 ex. : 1 caz. ; 10 ex. : 1 caz. ; 12 ex. : 3 caz. ; 16 ex. : 1 caz. ; 30 ex. : 1 caz. ; 51 ex., parțial dispersate : 1 caz. ; b) „*interiorul țării*“ — 1 ex. : 11 caz. ; 2 ex. : 4 caz. ; 3 ex. : 1 caz. ; 4 ex. : 1 caz.

5) Totalul celor 26 de inele seriale, recuperate de pe cele 25 de exemplare de *Hydroprogne caspia* ce au fost împușcate în perioada anilor 1953—1970, ne indică regiunile de nidificare ale efectivelor migratoare care trec prin România : 96,1% au fost marcate în zona de nidificare baltică (65,4% în Finlanda, 26,9% în Suedia și 3,8% în R.S.S. Estonă) ; restul de 3,9% — spre limita de nord a M. Negre (R.S.S. Ucraineană). Comparativ, în Delta Dunării și în Dobrogea maritimă au fost recuperate un număr de 18 inele, în „interiorul țării“ celelalte 8.

Pescărițele-mari marcate și apoi recuperate în România se aflau între primul și al zecelea an de viață (28,6% în primul an de viață ; 23,8% în al treilea an ; 9,5% în al 2-lea, al 6-lea și al 9-lea an ; 4,8% în al 5-lea, al 7-lea, al 8-lea și al 10-lea an).

6) Treptata restrângere, până aproape de lichidare, a vechiului nucleu de nidificare din Complexul Razelm s-a datorat, direct sau indirect, activității constructive a omului, manifestată de-a lungul ultimei sute de ani ; aceasta, mai ales ca urmare a practicării pășunatului, a intensificării pescuitului, a culegerii ouălor de păsări, a exploatării stufului, a exercitării vânătoarei, a circulației turiștilor, a „modernizării“ Litoralului românesc al M. Negre etc.

În situația actuală, datorită intensificării pasagiilor transcontinentale ale pescăriței-mari prin întreaga Europă centrală (inclusiv prin țara noastră), în urma popasurilor mai frecvente ale speciei în Delta

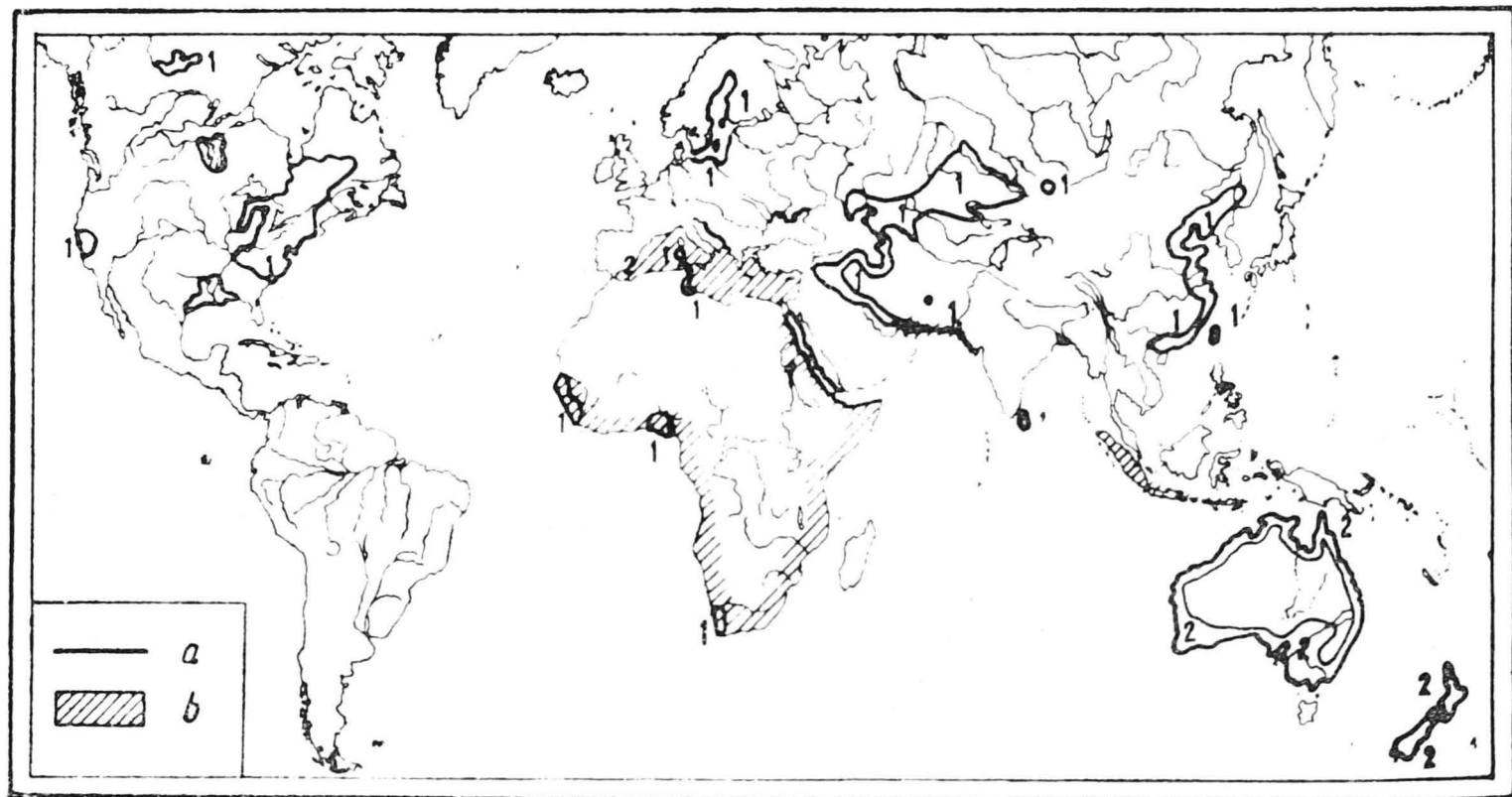
Dunării și în Dobrogea maritimă, uneori au fost împușcate unele exemplare, cum s-a întâmplat între 15—25.VIII.1970, când au fost com-bătute la p. piscicol Calica, pe nedrept, un număr de cel puțin 200 ± 50 de pescărițe-mari, dintre care 13 marcate (în zona baltică).

7) Pentru ocrotirea pescăriței-mari în întreaga țară este necesară atît declararea speciei ca monument al naturii cît și sistarea împușcării *Laridelor* și *Sternidelor*. Nidificarea din nou a pescăriței-mari în lagu-nele dobrogene va putea fi favorizată numai prin respectarea, integra-lă, a rezervațiilor ornitologice: Sf. Gheorghe-Palade-Perișor, inclusiv insula Sahalin (delta fluvio-marină); Periteasca-Leahova-Portița (Com-plexul Razelm) etc.

BIBLIOGRAFIE

- ALLEON, A., (1886) — Mémoire sur les oiseaux observés dans la Dodrodja et la Bulgarie. — *Orn. Jahrb.* Wien, T. II, pp. 279—426.
- BÉRES, J., (1964) — Ornithological observation in the Máramoros and the Rodna Mountains. — *Aquila*, Budapest, Tom. 69—70, 1962—1963, pp. 276—277.
- BERETZK, P., KEVE, A., (1971) — Die Raubseeschwalbe, *Hydroprogne caspia* (Pal-las), in Ungarn (1953—1969). — *Zool. Abh. Mus. Tierk. Dresden*, Nr. 18.
- BICHICEANU, M., (1968) — Histria, loc de întîlnire a unor păsări rare. — *Ocrot. Nat.*, T. 12, Nr. 2, pp. 162.
- CĂTUNEANU, I. I., JOHNSON, AL., TĂLPEANU, M., (1967) — Recherches orni-thologiques dans la Dobroudja (1965 et. 1966). — *Trav. Mus. Hist. Nat.* „Gr. Antipa”, Vol. III, pp. 424.
- COTOVU, B., (1928) — Dobrogea în preajma războiului pentru neatîrnare. — *Ana-lele Dobrogei*, Tom., IX, Vol. II, pp. 340.
- DEMENTIEV, G. P., GLADKOV, N. A., PTUSENKO, E., SPANGENBERG, E. P., SUDILOVSKAIA, A. M., (1951) — Птиці Совєтського Союзу. — Moskwa, *Sovetskaia Nauka*, Vol. III, pp. 559—564.
- DOBROWOLSKI, K. A., (1970) — Występowanie rybitwy wielkodziobej, *Hydro-progne caspia* (Pall.) w Polsce w okresie ubiegłych 150 latach. — *Acta orn.*, Warszawa, Tom. 12, Nr. 6, pp. 209—228.
- DOMBROWSKI, R., (1912) — Ornithologiae. Die Vogelwelt Rumänien's. — Bu-carest.
- DONCEV, S., PROSTOV., A., und GEORGIEV, Z., (1961) — Die Raubseeschwalbe, *Hydroprogne tschegrava tschegrava* (Leppechin, 1770), eine neue Art in der bulgarischen Ornithofauna. — *Izy. Zool. Inst. Bulg. Akad. N.*, Tom. 10, pp. 389—391.
- DORNBUSCH, M., GÜNTHER, GREMPE., (1965) — Ornithologische Beobachtungen im Küstengebiet der Dobroudjscha (Rumänien). — *Beitr. z. Vogelk.*, Vol. 11, Nr. 3, pp. 132—152.
- FUHN, I. E., (1971) — Să ocrotim peisajul natural al coastei Mării Negre — *Ocrotirea Nat.*, Tom. 15, Nr. 1, pp. 67—69.
- GOMBOS, A., (1971) — Păsări rare din județul Mureș — (sub. tipar).
- IMPE, V., J., (1970) — Migration d'automne des Laro-Limicoles en Dobroudja maritime du sud (Roumanie). — *Le Gerfaut*, Vol. 60, pp. 239—277.
- JÓZEFIK, M., (1969) — Caspian Tern, *Hydroprogne caspia* Pall., in Poland — the biology of migration period. — *Acta Orn. PAN.* Tom. XI, pp. 381—443.
- KISS, J. B., (1971) — Date preliminare asupra ornitofaunei insulei Sahalin și rolul ei în migrație. — *Peuce, Tulcea*, pp. 489.

- KISS, J. B., MĂTIEȘ, M., (1971) — Iarăși despre pescărița-mare (*Hydroprogne caspia*). — *Vîn. Pesc. Sp.*, Nr. 11, pp. 31.
- LINȚIA, D., (1955) — Păsările din R.P.R. — Vol. III, București pp. 351—373.
- MAYAUD, N., (1956) — Etude sur la migration et les zones d'hivernage des Sternes caspiennes (*Hydroprogne caspia*) d'Europe. — *Alauda*, Tom. 24, pp. 206—218.
- MĂTIEȘ, M., (1971) — Contribuții la cunoașterea migrației carpatice a păsărilor. — *Rev. Muzeelor*, Vol. 3, pp. 253—254.
- MĂTIEȘ, M., KISS, J. B., (1971) — Să ocrotim pescărița-mare — *Hydroprogne caspia* (Pall.). — *Natura*, Nr. 5, pp. 89—90.
- MICEV, T., (1962) — Dve novi nahodiscia na caspiiskata pibarka (*Hydroprogne tschegrava tschegrava* Lepechin) u nas. — *Isv. Zool. Inst. B. A. N.*, vol. 12, pp. 239—240.
- MUNTEANU, D., (1969) — Bird migration in Rumania. — *Bulletin of the British ornithologists' Club*, Vol. 89, Nr. 2, pp. 33—35.
- NAGLER, C., BOANCĂ ELENA, (1969) — Exemplare inelate existente în Muzeul de Științele Naturii din Focșani. — *Ses. Com. Șt. Muz. dec. 1964, Șt. Nat.* pp. 163—164.
- NIETHAMMER, G., (1942) — Handbuch der Deutschen Vogelkunde. — III. Leipzig, pp. 568.
- PAAVOLAINEN, E. P., (1957) — Die Vogelfauna des äusseren Schärenhofen im östlichen Teil des finnischen Meerbusens. — *Ann. Zool. Soc. Zool. Bot. Fenn. Vanamo*, Tom. 18, Nr. 5, pp. 51.
- PAPADOPOL, A., (1965) — Essai sur l'ornithofaune du lac Călărăși et du marais Borcea (Marais Ialomița). — *Trav. Mus. Hist. Nat. „Gr. Antipa”*, Vol. V, pp. 357.
- PAPADOPOL, A., (1966) — La protection de certains oiseaux aquatiques et de certains biotopes typiques de ces espèces. — *Proc. Internat. Conf. Wildf. Res. Cons. Brno*, 1965, pp. 305—316.
- PAPADOPOL, A., (1967) — Contribution à la connaissance de la migration et de l'ecologie des Charadriiformes de Roumanie. — *Trav. Mus. Hist. Nat. „Gr. Antipa”*, Vol. VII, pp. 389, 392, 393.
- PAPADOPOL, A., MÎNDRU, C., (1967) — Contribuții la cunoașterea păsărilor (Aves) din regiunea Iași (Partea I-a). — *Com. Zool., S.S.N.G.*, Vol. IV, pp. 95.
- PASPALEVA, M., (1962) — Im Ausland beringte und in Bulgarien gefundene Vögel. II. — *Izv. Zool. Inst. B.A.N.*, Vol. 12, pp. 215—224.
- PAȘCOVSCHI, S., (1962) — Contribuții la stabilirea epocilor de migrație la păsări. — *Vîn. Pesc. Sp.*, An. XV, Nr. 6, pp. 10.
- PUȘCARIU, VAL., (1971) — Conservarea naturii în Delta Dunării și Complexul Razelm. — *Peuce*, Tulcea, pp. 503—522.
- ROSETTI—BĂLĂNESCU, C., (1956) — Păsările vânătorului. I. Păsări de apă — București, pp. 208—210.
- SHEVAREVA, T. P., (1962) — Novye dannye o vstrečach okolcovannyh čegrav (*Hydroprogne tschegrava tschegrava* Lepechin). — *Migr. Shivotn.*, Moskva, Vol. 3, pp. 92—105.
- SINTENIS (frații), (1877) — Zur Ornithologie der Dobrudscha. — *J. f. Orn.*, Vol. XXV, pp. 59—63.
- STĂNESCU, D., RANG, C., (1969) — Ornithofauna ostrovului Maliuc în perioada autumnală. — *Stud. și Cerc. Muz. de Șt. Naturii Bacău*, pp. 277—279.
- SPIESS, SYLVIA. STEIN, (1956) — Păsări călătoare rare. — *Vîn. Pesc. Sp.*, An. IX, Nr. 7, pp. 14.
- SPIESS, SYLVIA. STEIN, (1957) — First occurrence of the Caspian Tern in Transylvania. — *Aquila*, Vol. 63—64, pp. 285, 343.
- TĂLPEANU, M., (1965) — Avifaune de la région inondable du Danube, en Olténie. — *Trav. Mus. Hist. Nat. „Gr. Antipa”*, Vol. V, pp. 312.
- VASILIU, G. D., (1968) — Systema Avium Romaniae. — *Edit. Alauda*, Paris.

Harta 1: Răspîndirea pescăriței-mari *Hydroprogne caspia*, 1 — *H. c. caspia*, 2 — *H. c. strenua*; a — arealul de nidificare, b — iernarea (după DEMENTIEV și colab., 1951).

Foto 1: *Hydroprogne caspia* pe insula Sahalin (Rezervația Sf. Gheorghe—Palade—Perișor, delta fluvio-marină), 11.VIII.1968; prima și a treia pasăre sint inelate, pe piciorul drept (KISS—MĂTIEȘ, 1971).

Data	Locul identificării speciei				Exemplare			Literatura, observatorul sau furnizorul datelor
	Localitatea fluviul, lacul, insula etc.	Județul	Delta Dunării, Dobrogea maritimă Insula Saha- lin (M. Neagră) Ins. : Letea — Sf. Gh. — Dra- nov Complexul Razelm Lițora- lul M. Negre	„Interiorul țării“ Bălțile Du- rării, Cîmpia Română Podișul Moldovei Transilvania	Văzute (nr. total de păsări identificate)	Colectate, combătute	Inelate (împușcate ob- servate etc.)	
0	1	2	3	4	5	6	7	8
1872 III. — 1875 X.	Razelm—Sinoe	Tulcea— Constanța	— — + —	— — — —	mii (?)	—	—	frații SINTENIS, 1877
1880 ? — 1884 ?	"	"	— — + —	— — — —	"	—	—	ALLEON, 1886
1896 — 1910	"	"	— — + —	— — — —	+	56 ?	—	DOMBROWSKI, 1912
"	"	"	— — + —	— — — —	200 ?	—	—	SPIESS, 1956
1901 VI.01.	Sinoe (laguna)	Constanța	— — + —	— — — —	+	(?) 1	—	DOMBROWSKI, 1912
(?)... — 1950	Dobrogea	Tulcea —	— — + —	— — — —	+	—	—	LINȚIA, 1955
"	"	Constanța	— — — +	— — — —	+	—	—	"

0	1	2	3	4	5	6	7	8
1950 IX.26. — IX.28.	Tulcea (portul)	Tulcea	-- + -- --	-- -- -- --	2			"
1953 V.30.	Călărași (Cacomeanca)	Ialomița	-- -- -- --	+ -- -- --	+	1	1	PAPADOPOL, 1967
1954 IV.08. IV.08.	Zirbov (lacul) Făurei (b. Jirlau)	Tulcea Brăila	-- + -- -- -- -- -- --	-- -- -- -- -- + -- --	2 1	-- --	-- --	SPIESS, 1956 PAȘCOVSCHI, 1962
1955 VIII.30. IX.18. IX.19.	Sibiu (Turnișor) " " Avrig (balta)	Sibiu " "	-- -- -- -- -- -- -- -- -- -- -- --	-- -- -- -- -- -- -- -- -- -- -- --	2 3 4	-- 3 --	-- 1 --	SPIESS, 1956 " "
1957 IX.04.	Galați	Galați	-- -- -- --	+ -- -- --	1	1	1	PAPADOPOL, 1967
1959 11.VII.	Mamaia	Constanța	-- -- -- --	+ -- -- --	2			DORNBUSCH- GÜNTHER, 1965
1960 V.22. VI.23. VIII.27. IX.05. IX.18. IX.18.	Cirna (balta) Maramureș (depres.) Mamaia (Siutghiol) Stipoc (grindul) Lățimea (balta) Constanța	Dolj Maramureș Constanța Tulcea Brăila Constanța	-- -- -- -- -- -- -- -- -- -- + -- -- + -- -- -- -- -- -- -- -- + --	+ -- -- -- -- -- -- -- -- -- -- -- -- -- -- -- + -- -- -- -- -- + --	1 1 2 2-3 1 1	-- 1 -- 1 1 1	-- 1 -- 1 1 1	TALPEANU, 1965 BEREȘ, 1964 DORNBUSCH- GÜNTHER, 1965 M. MATIEȘ, NAGLER- BOANCA, 1969 PAPADOPOL, 1967 DORNBUSCH-GÜNTHER 1965 " "
1961 VII.19. VIII.19. VIII.22.	Mamaia (Siutghiol) Mamaia "	Constanța " "	-- -- -- -- -- -- -- -- -- -- -- --	+ -- -- -- + -- -- -- + -- -- --	4 5-3 2	-- -- --	-- -- --	" " "
1962 VI.20. — VI.25	Călărași	Ialomița	-- -- -- --	+ -- -- --	+	--	--	PAPADOPOL, 1965

0	1	2	3	4	5	6	7	8
1963 V. VI.28. VII.21.	Istria (cetatea) Călărași Murighiol (sărăturile) Minjești (iazul)	Constanța Ialomița Tulcea	— — + — — — — — — + — —	— — — — + — — — — — — —	1 1 15	— — —	— — —	BICHICEANU, 1968 PAPADOPOL, 1965 M. Mătieș
IX.03.		Vaslui	— — — —	— — + —	2	2	1	PAPADOPOL-MÎNDRU, 1967
IX.21. — IX.27.	Călărași	Ialomița	— — — —	+ — — —	+	—	—	PAPADOPOL, 1965
1964 VI. VI.19. — VI.23. IX.13.	Istria (cetatea) Ostrov-Ōltina	Constanța " "	— — + — — — + — — — — —	— — — — — — — — + — — —	2 2—3 1	— — 1	— — 1	BICHICEANU, 1968 M. Mătieș PAPADOPOL, 1967
1965 IX.19. IX.20. IX.20. IX.26. X.10. — X.16.	Istria (cetatea) Dranov (lacul) Dunavăț (canalul) Techirghiol (Agigea) Lupilor (grindul)	" Tulcea " Constanța Tulcea — Constanța	— — + — — + — — — + — — — — — + — — + —	— — — — — — — — — — — — — — — — — — — —	9—11 1 1 4 +	— — — — —	— — — — —	M. Mătieș M. Mătieș IMPE", 1970 CĂTUNEANU-JOHNSON TĂLPEANU, 1967
" X.13. X.15.	Calica Istria (cetatea)	Tulcea " "	— — + — — — + — — — + —	— — — — — — — — — — — —	+	— — —	— — —	M. Mătieș" "
1966 IX.06. IX.23 IX.24 IX.27.	Nucet (heleșteele) Somova (Parcheș) Murighiol Dunavăț (canalul)	Dimbovița Tulcea " "	— — — — — — — — — + — — — + — —	— + — — + — — — — — — — — — — —	2 1 15 2	2 1 — —	1 — — —	Muzeul „Gr. Antipa” J. Kiss IMPE, 1970 "
1967 III.25. VI. IX.27 X.02.	Sahalin (insula) Gighera (balta) Matia (ghiolul) Fortuna (ghiolul)	" Dolj Tulcea "	+ — — — — — — — — + — — — + — —	— — — — + — — — — — — — — — — —	2 2 1 1	— — 1 —	— — — —	J. Kiss M. Tălpeanu J. Kiss STĂNESCU RANG, 1969

0	1	2	3	4	5	6	7	8
1968								
III.25. —	Sahalin (insula)	"	+ — — —	— — — —	+	—	—	KISS, 1971
III.26.								
VI.04. —	Techirghiol-Eforie	Constanța	— — — +	— — — —	2—3	—	—	M. Mătieș
VI.12.								
VI.07.	Tașaul (lacul)	"	— — — +	— — — —	1	—	—	"
VI.07.	Istria (cetatea)	"	— — + —	— — — —	1—2	—	—	"
VI.11	Maliuc-Crișan	Tulcea	— + — —	— — — —	10	—	—	"
VI.19.	Zaul de Cimpie (heleșt.)	Mureș	— — — —	— — — +	1	—	—	MĂTIEȘ, 1971
VII.03.	Sahalin (insula)	Tulcea	+ — — —	— — — —	10—30	—	—	M. Tălpeanu
VII.10.	"	"	+ — — —	— — — —	2—3	—	—	J. Kiss
VIII.09.—	"	"	+ — — —	— — — —	6—8	—	—	"
VIII.13.								
VIII.11.	"	"	+ — — —	— — — —	+	1	4	KISS-MĂTIEȘ, 1971
VII. —	"	"	+ — — —	— — — —	+	—	—	KISS, 1971
X.								
IX.24.	Crișan (Mila 23)	"	— + — —	— — — —	2	—	—	J. Kiss
IX.25.								
X.04. —	Sahalin (insula)	"	+ — — —	— — — —	6—12	—	—	"
X.05.								
X.06.	Murighiol	"	— + — —	— — — —	1	—	—	"
X.06.	Sf. Gheorghe (brațul)	"	— + — —	— — — —	2	1	1	KISS-MĂTIEȘ, 1971
X.06.	Uzlina	"	— + — —	— — — —	1	—	—	J. Kiss
1969								
IV.04.	Sahalin (insula)	Tulcea	+ — — —	— — — —	28—32	—	—	J. Kiss
IV.05.	"	"	+ — — —	— — — —	63	—	3	KISS, 1971
IV.23.	Iernut (Cipău)	Mureș	— — — —	— — — —	1	1	—	A. Gomboș
VI.29.	Crișan (Mila 23)	Tulcea	— + — —	— — — —	1	—	—	J. Kiss
VIII.13	Sahalin (insula)	"	+ — — —	— — — —	8—12	—	—	"
VIII.13	Razelm-Sinoe	Constanța	— — + —	— — — —	2	—	—	IMPE, 1970
VIII.25.	Calica (p. piscicol)	Tulcea	— — + —	— — — —	1	1	1	J. Kiss
VIII.27.	Somova (ghioulul)	"	— — — —	— — — +	1	—	—	"
IX.01.	Tulcea (gh. Cișlea	"	— + — —	— — — —	5	—	—	"
IX.19.	Tulcea (noaptea)	"	— + — —	— — — —	3	—	—	"
IX.26.	Sf. Gheorghe (braț							
	km 65)	"	— + — —	— — — —	1	—	—	"
IX.26.	Sf. Gheorghe (braț							
	km. 66)	"	— + — —	— — — —	2	—	—	"
IX.28.	Sahalin (insula)	"	+ — — —	— — — —	1	—	—	"

0	1	2	3	4	5	6	7	8
1970								
III.28. —	"	"	+ — — —	— — — —	18—22	2	—	"
III.30.								
IV.22.	"	"	+ — — —	— — — —	4	—	—	M. "Tălpeanu
VI.16.	Herăstrău (lacul)	București	— — — —	— + — —	1	—	—	J. Kiss
VII.29. —	Sahalin (insula)	Tulcea	+ — — —	— — — —	13	—	—	
VIII.01.								
VIII.15. —	Calica (p. piscicol)	"	— — + —	— — — —	? 200	200 ?	13	"
VIII.25.					(±50)	(±50)		
VIII.31.	Tulcea (portul)	"	— + — —	— — — —	2	—	—	"
IX.13. —	Sahalin (insula)	"	+ — — —	— — — —	35—45	—	—	"
IX.14.								
X.08. —	"	"	+ — — —	— — — —	8—12	—	—	"
X.12.								
X.27	Crișan (Mila 23)	"	— + — —	— — — —	1	—	—	"
1971								
III.30. —	Sahalin (insula)	"	+ — — —	— — — —	4	—	—	J. Kiss
III.31. —								
IV.10. —	"	"	+ — — —	— — — —	54	—	1	"
IV.12.								
V.29. —	"	"	+ — — —	— — — —	1	—	—	"
V.31.								
VI.27. —	"	"	+ — — —	— — — —	6	—	—	"
VI.29.								
VII.28. —	"	"	+ — — —	— — — —	5	—	—	"
VII.31.								
VIII 29. —	"	"	+ — — —	— — — —	45—55	—	—	0
IX.02.								
X.	Crișan (Mila 23)	"	— + — —	— — — —	+	—	—	M. Bichiceanu

0	1	2	3	4	5	6	7	8
1872. --								
1884. (?)								
identificări	în 2 zone	și în 2 jud.	2	—	mii ?	--	--	3 autori
1896. —								
1910.								
identificări	"	"	3	—	sute ?	57 ?	---	2 autori
(?) ... —								
1950. —								
1971								
	în 45 de locuri	și în 12 jud	23 13	11 3 16	718	222		
91 de iden- tificări			24 10	11 1	±160	±50	32	21 de autori, de observatori ornitologi etc.
			Total :					
			91 de identificări					

R É S U M É

À l'aide des informations centralisées par les deux auteurs — informations acquises à la suite des recherches scientifiques individuelles et à la suite d'une étroite collaboration avec les autres ornithologues du pays etc. — relativement à la présence en Roumanie de la Grande — Sterne (*Hydroprogna caspia* Pall.) au cours de la dernière centaine d'années, on a tiré les suivantes données :

1). Les premières informations concernant la nidification (dans le complexe de Razelm) de quelques milliers de *Hydroprogna caspia* Pall., chez nous ont été mentionnées pour les années 1872—1884.

Peu après, dans l'intervalle 1896—1910, dans le complexe de Razelm de ces exemplaires sont restés seulement quelques centaines. Puis, le long des décennies suivantes, ce groupe connaît une réduction graduelle; pour la dernière période — 1950—1972 aucun document n'atteste la présence de la ponte, la croissance des petits, etc. Les quatre identifications de l'espèce, enregistrées pendant la période qu'on dépose la ponte (le mois de mai) dans les régions lagunaires du littoral de la Mer Noire et dans les régions des étangs du Danube, ne suffisent pas pour prouver la présence permanente dans le pays, pendant la période 1950—1972, de cet oiseau, car un de ces exemplaires (enregistré le 30.05.1953, Călărași (Ialomița), ayant un anneau suédois, était originaire de la région de la Mer Baltique.

2). Au cours de deux dernières décennies, l'identification de cette espèce etc) et dans celles influencées par la présence des Carpates (Sibiu, Maramureș) prouve le commencement et même l'intensification des migrations transcontinentales de cette espèce à travers notre pays. Ainsi, l'espèce a été signalée 91 fois dans 45 endroits différents et dans 12 districts. Le nombre total des oiseaux observés ou pris, atteint le chiffre de 718 ± 100 (692 ± 100 exemplaires pour le Delta du Danube et pour la Dobroudja maritime; 26 exemplaires pour "l'intérieur du pays". L'intensification des migrations transcontinentales à travers le Delta du Danube et la Dobroudja maritime — où, d'ailleurs, ont été réalisées presque toutes les identifications — peut être déduite de la distribution des 692 ± 100 d'exemplaires observés, distribution notée toutes les cinq années : 1951—1955 : 0,6% ; 1956—1960 : 1,0% ; 1961—1965 : 8,8% ; 1966—1970 : 72,3% ; 1971 : 17,3%.

3). À la suite des recherches entreprises pendant l'intervalle 1950—1972 dans le Delta du Danube et dans la Dobroudja maritime, on a observé la présence de la Grande — Sterne seulement au cours des mois III—X; on est venu quelquefois très tôt : le 25 III (1967, 1968) et on est parti tard en automne : le 27 X (1970).

Le nombre total d'oiseaux enregistrés (692 ± 100) peut être distribué par mois, de la manière suivante : III : 26; IV : 153; V : 2; VI : 27; VII : 61; VIII : 234; IX : 153; X : 36. Les exemplaires observés ou pris pendant la période de la migration pré-nuptiale (III—IV) représentent 25,9% ; les deux exemplaires identifiés au cours du mois de mai (0,3%) nous indiquent la présence de l'espèce même dans la période qu'on dépose la ponte (car on n'a pas trouvé les traces d'une éventuelle nidification); l'augmentation du nombre d'exemplaires identifiés pour les mois de juin et juillet au 88 (12,7%) pourrait être expliquée, dans ce cas où une nidification n'a pas été constatée dans le Dobroudja, en supposant la passe de certains oiseaux „estivants”, venus des bords de la Mer Baltique, de la Mer d'Azov, etc; le nombre total des identifications effectuées dans la période de la migration post-nuptiale (VIII—X) représente 61,1%.

Quant à „l'intérieur du pays”, entre 1950—1972, on a enregistré, pour l'année 1954, une apparition de bonne heure : le 8 IV. Une présence tardive a été enregistrée en 1963, le 27.IX.

La distribution mensuelle des 26 exemplaires observés est la suivante : VI : 2; V : 2; VI : 6; VIII : 2; IX : 14. Il n'y a aucune séparation évidente entre les apparitions signalées au printemps et celles de l'automne. Les oiseaux „estivants qui ne couvent pas” identifiés pendant les mois de mai et juin (30,8%) sont originaires de la région de nidification de la Mer Baltique.

4). En ce qui concerne le nombre d'exemplaires de chaque volée d'oiseaux enrégistrée dans la période de 1950 à 1972, on a pu noter :

a). Dans le Delta du Danube et la Dobroudja maritime — 1 exemplaire : 87 cas ;

2 exemplaires :	34 cas
3 exemplaires :	4 cas
4 „ :	8 cas
5 „ :	6 cas
8 „ :	1 cas
9 „ :	1 cas
10 „ :	1 cas
12 „ :	3 cas
16 „ :	3 cas

et 51 exemplaires partiellement dispersés : 1 cas

b). à „l'intérieur du pays“

1 exemplaire :	11 cas
2 exemplaires :	4 cas
3 exemplaires :	1 cas
4 exemplaires :	1 cas

5). Les 26 anneaux sériels récupérés des 25 exemplaires d'Hydroprogne caspia tués au cours des années 1953—1970, indiquent les zones de nidification des effectifs migrateurs qui passent dans la Roumanie : 96,1% portent les marques de la zone de nidification de la Mer Baltique (65,4% en Finlande, 26,9% en Suède et 3,8% en Estonie); le reste de 3,9% portent les marques de la zone nordique de la Mer Noire (Ukraine). On récupéré dans le Delta du Danube et la Dobroudja maritime 18 anneaux, tandis qu'à „l'intérieur du pays“ on a récupéré seulement 8.

Les exemplaires marqués et pris chez nous, étaient âgés d'un à dix ans (28,8% — 1 an; 23,8% — 3 ans; 9,5% — 2 ans, 6 ans et 9 ans; 4,8% — 5 ans, 7 ans, 8 ans, 10 ans).

6). La cause de la disparition graduelle de l'ancien noyau de nidification situé dans la zone du complexe de Razelm, a été la présence et l'activité destructive de l'homme, déployée au cours de la dernière centaine d'années : la pratique du pacage, l'intensification de la pêche, le ramassage des oeufs d'oiseaux, l'exploitation du roseau, la pratique de la chasse, le tourisme, la modernisation“ du littoral roumain de la Mer Noire, etc.

Ainsi, à la suite de l'intensification des passes transcontinentaux de l'espèce dont on parle, dans toute l'Europe centrale (inclusif notre pays), et à la suite des escales fréquentes dans le Delta du Danube et dans les régions de la Dobroudja maritime on est arrivé quelquefois de „massacrer“ cet oiseau rare, surtout au concours des gardes piscicoles (par exemple, dans la période de 15—25 VIII 1970, dans la zone piscicole de Calica, on a massacré, à tort, au moins 200±50 exemplaires dont 13 étaient originaires de la zone de la Mer Baltique.

7). Pour protéger cet oiseau, quelques mesures s'imposent : il faut considérer l'Hydroprogne caspia comme espèce rare et défendre de tuer les Larides et les Stérides.

Une nouvelle nidification de cet espèce dans les zones des lagunes de la Dobroudja pourrait être favorisée par la conservation complète des réservations ornithologiques : de Sf. Gheorghe-Palada — Perișor, inclusif l'île Sahalin, le delta fluviale et maritime ; Periteasca-Leahova-Portița(Le complexe de Razelm) etc.